

Luxembourg, le 08/01/2021

Service central de législation
Monsieur Marc Hansen
Ministre aux Relations avec le Parlement

Objet : Question parlementaire n°3246

Monsieur le Ministre,

J'ai l'honneur de vous communiquer en annexe la réponse à la question parlementaire n°3246 tout en vous priant de bien vouloir en assurer la transmission à Monsieur le Président de la Chambre des Députés.

Recevez, Monsieur le Ministre, l'expression de mes sentiments distingués.

Le Ministre de l'Énergie,

Claude Turmes

Gemeinsam Äntwert vun dem Här Energieminister, der Madamm Ministesch fir Ëmwelt, Klima an nohalteg Entwécklung an dem Här Minister fir Mobilitéit an öffentlech Aarbechten op d'parlamentaresch Fro n°3246 vum 3. Dezember 2020 vun den éirewäerten Deputéierten Här Max Hahn an Här Gusty Graas iwwert "Pollution lumineuse"

Wéi bewäert d'Madamm Ministesch den Impakt vum Guide um Terrain?

De Guide ass ee Leitfaden, deen eng Rei Recommandatioune fir ee besseren Asaz an a bestëmmte Fäll souguer d'Vemeidung vun der Ausbeleuchtung liwwert an d'Zil verfullégt op eng Reduktioun an d'Vemeidung vun der Liichtverschmutzung zum Schutz vun der Natur an der Ëmwelt hin ze sensibiliséieren. Vu de kuerzen Zäitraum säit der Publikatioun vum Leitfaden am Joer 2018 ass eng Aschätzung vum Impakt vum Guide um Terrain nëmme schwéier méiglech. Et ass awer dovunner ausgegongen, datt sech d'Impakter vum Leitfaden bis elo virun allem op regionalem a lokalem Niveau konzentréiert hunn, dat zum Beispill och bei Projeten, déi bei der Ëmsetzung d'Prinzipien vum Leitfaden als Basis huelen respektiv geholl hunn. Ech erlabe mir hei och op d'Äntwert op déi zweet Fro ze verweisen.

Desweideren applizéiert de Ministère fir Ëmwelt, Klima an nohalteg Entwécklung (MECDD) de Grondprinzip vum Leitfaden a sengen Naturschutzgeneemungen, nämlech eng Ausbeleuchtung an der Gréngzon nëmme op deene Plazen ze autoriséieren, wou se och absolut noutwendeg ass, zum Beispill bei landwirtschaftleche Betriber oder bei Verbindungsweeër zum öffentlechen Transport. Dës Geneemung sinn dann mat Krittere conditionnéiert, déi d'Ausbeleuchtung vun Infrastrukturen an d'Beleuchtung op dese Plazen reegele, wéi zum Beispill den Zäitraum vun der Beleuchtung, d'Faarwtemperatur an d'Ausrichtung vun der Beleuchtung. Dës huet deemno een direkten an positiven Impakt op de Landschafts- an Naturschutz.

Wéi vill Projeten huet den Ëmweltministère zënter der Publikatioun bis lo an deem Beräich ënnerstëtzt?

Säit 2018 si siwe Pilotprojeten déi d'Thematik vun der Liichtverschmutzung behandelen vum MECDD iwwert den Ëmweltschutzfond ënnerstëtzt ginn. Et gouf ee Gesamtmontant vu ronn 700.000€ an deem Kader ausbezuelte.

Nieft diesen Aide sinn awer och d'Aiden opzelëschten, déi fir Gemenge säit 2014 am Kader vum Ëmweltschutzfond fir d'Oprëschtung vun hirer öffentlecher Beleuchtung op LED (Stroossen an Weeër) kënnen accordéiert ginn. Och bei diesen Aide gëtt op d'Anhale vun Krittere gekuckt, déi zu enger Reduktioun vun der Liichtverschmutzung bäidroen, wéi z.B. d'Minimisierung vun de Liichtemissiounen an déi iewescht Hemisphär. Den MECDD accordéiert op regelméisseger Basis Aiden fir des Zort Projeten.

De Koalitionsaccord 2018-2023 gesäit och vir, den Interventionsberäich vum Ëmweltschutzfond fir exemplaresch Projeten, déi mat de Prinzipien vum Guide fir eng gudd Ausbeleuchtung alignéiert sinn, ze adaptéieren.

Gëtt et ee Conseiller am Ëmweltministère deen Interessenten, z.B. d'Gemengen, mee och Firmen an Individuen, bei hire Projete fir d'pollution lumineuse ze reduzéiere berode kann?

Den Energieministère an den MECDD sti bei Informatiounsufroen zur Verfügung, sief dat vu Gemengen, Entreprises, Bierger oder eventuell nach aneren Akteuren.

Doriwwer eraus bitt den Naturpakt kloer Ureizer, fir datt d'Gemengen am Beräich Liichtverschmutzung méi aktiv ginn. Am Kader vum Naturpakt wäert den Naturpakt-Beroder d'Gemengen drop hiweisen, datt se fir de Volet Reduktioun vun der Liichtverschmutzung kënnen Punkte sammelen. Dës Beroder wäert awer net ëmmer spezialiséiert genuch sinn fir d'Ëmsetzung

vun de Moosnamen um Terrain an deem Beräich ze plangen. Dobäi kënne Gemengen dann och op extern Expertise an deem Beräich zréckgräifen.

Den MECDD bedeelegt sech iwwert den Ëmweltschutzfong mat 50% um Finanzement vun engem onofhängege Liichtberoder iwwert eng 3-jähreg Pilotphase bis inklusiv 2021, dee fir d'Membergemengen vum Naturpark Our an den Entreprises a Privatleit aus där Regioun, als Uspriechpartner zur Verfügung steet an se an hire weideren Démarchen a Projete berode kann.

Ass, no der Etüd vun 2016, eng weider Etüd zur Liichtverschmutzung zu Lëtzebuerg geplangt fir d'Evolutioun vun der Liichtverschmutzung kënnen ze bewäerten? Wa jo, fir wéini wier dës ugesat? Fir wéini kéint mat Resultater gerechent ginn?

Fir de Moment ass keng weider Etüd zur Liichtverschmutzung zu Lëtzebuerg virgesinn.

Wéi eng Initiative gëtt et vu Säite vum Staat fir déi eege Beliichtunge bei staatlechen Infrastrukture méi ëmweltfrëndlech ze gestalten? Kann den Här Minister e Bilan vun de Projeten an där Hisiicht während de leschte fënnef Joer maachen?

Nieft der Energieeffizienz vun de Luuchten, ass bei de Projeten vun der Bauteverwaltung d'Vermeidung vun onnëtzer Liichtverschmutzung am Bausseraum zanter e puer Joer ee wichtegt Zil.

An deem Kontext gëtt jeeeweils fir all neie Projet a fir all Erneuerung vu Baussebeliichtungen ee Konzept ausgeschafft, bei deem d'Beliichtungsstäerkt an all Beräich am Bausseraum vun de Gebaier engem Minimum entsprécht, deen duerch international Normen fir d'Persounesécherheet gefrot ass.

Zousätzlech gëtt d'Gewiicht dorop geluecht, datt d'Beliichtung konsequent no ënne gericht ass an net no uewen ofstraalt, virun allem bei Gebaibeliichtungen. Ausserdeem gëtt och eng méiglechst waarm Liichtfaarw ugestriift.

Beispiller vu Projeten, wou dës Strategie ëmgesat gouf, sinn d'Alentoure vum Lycée Edward Steichen zu Klierf, souwéi vun der Nationalbibliothék um Kierchbierg, bei där och d'Beliichtung vun der Fassad op méiglechst geréng Liichtverschmutzung optiméiert ass.

Als Erneuerung vu bestoender Beliichtung ass rezent de Bausseberäich vum Hôtel Saint-Maximin an der Stad souwéi de Parvis vum Athénée z'ernimmen.

Wéi eng Projete si fir d'Zukunft geplangt ?

Als Beispill vun neie Projeten stinn d'Baussebeliichtungen vum Lycée agricole zu Gilsdrëf, dem CIPA zu Käerjeng an dem Centre pénitentiaire um Uerschterhaff um Programm. Des weideren ass d'Erneuerung vun den Beliichtungen vum Campus Geesseknäppchen a vum Park Schloss Sennëng virgesinn.

Ginn et eventuell Pilotprojete fir speziell Technologien ze testen, z.B. Luuchten, déi bei enger Bewegung uginn a fir de Recht hir Intensitéit eroffueren? Wann net, sinn esou Projete geplangt?

An alle Gemenge vum Naturpark Our, sou wei och bei villen anere Gemengen hei am Land sinn déi nei Stroosseluuchten mat LED-Technologie esou programméiert, dass se hier Intensitéit an domadder och hier elektresch Leeschtung während de Randstonnen eroffueren.

Bewegungsgesteiert Luuchten an der ëffentlecher Beliichtung sinn technesch eréischt sënnavoll méiglech säit der Aféierung vun der LED-Technik. Et gëtt bei eis am Land méttlerweil eng Rei interessant Pilotprojete, wou Erfarungen gesammelt ginn, wat net nëmmen ekonomesch an ekologesch méiglech ass, ma awer och de Faktor Mënsch a seng Bedürfnisser respektéiert.

Fir e puer där Installatiounen ze nennen:

Gemeng Biekerech – Duerf Liewel, Stroossebeliichtung;

Gemeng Wolz – Salzbaach, Busarrêten;

Gemeng Dippech, een Spadséierwee;

Gemeng Rammerech - Duerf Hueschtert, Stroosseluuchten ouni Stroumuschloss, gespeist duerch Photovoltaikpanneauen an eenzel gesteiert mat Bewegungsmelder.

Am Naturpark Our ass fir dat éischt Trimester 2021 virgesinn, an der Gemeng Veianen op ronn 250 Meter tëscht der Cité Scheierhaff an engem Bauerenhaff eng bewegungsgesteiert Stroossebeliichtung mat 10 Liichtpunkten ze realiséieren.

Eng zweet interessant Technologie ass déi vun insektefrëndleche Stroosseluuchten, déi säit Dezember 2020 am Naturpark Our op der Gemeng Pëtschent op d'Biergerakzeptanz getest gëtt. Déi Luuchten hunn ee spezielle Liichtspektrum mat begrenztem Bloundeel, deen de Gros vun den Insekten net méi unzitt.

En drëtten technologeschen Usaz gëtt och am Naturpark Our ëmgesat, fir den Impakt vun Ustralungen mat architekturellem Hannergrond op d'Liichtverschmutzung drastesch erfzesetzen. Hei kann ee mat aktuellster LED- a Gobo-Technik de Liichtstrom, dee laanscht de bellichten Objet geet, op ee Maximum vun ongeféier 2-3 Prozent begrenzen, fréier woren dat em 50%. Éischt Pilotprojete ginn hei ëmgesat an der Gemeng Wëntger, fir d'Kierch zu Tratten, souwéi och an der Gemeng Klierf.

Bei der Bauteverwaltung gëtt eng dynamisch Beliichtungssteuerung je no Frequentatioun generell op den eenzelne Sites individuell analyséiert an dann no Méiglechkeet ëmgesat.